

Sygn. akt III UK 340/18

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

o wysokość świadczenia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 września 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

A. P. od wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 kwietnia 2018 r. sygn. akt III AUa (...), oddalającego apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt IV U (...), oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 16 maja 2016 r. zawieszającej wypłatę świadczenia emerytalnego ze względu na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia, z których wypłacane może być tylko jedno - wyższe albo wybrane przez ubezpieczonego.

W skardze zarzucono naruszenie prawa materialnego: tj. naruszenie art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1883 r., poz. 139 ze zm.) przez nieuwzględnienie praw nabytych skarżącego na podstawie tego aktu prawnego i

wstrzymanie wypłaty połowy emerytury z powszechnego systemu emerytalnego; błędne zastosowanie art. 95 ust 2. ustawy z dnia 19 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej: „ustawa emerytalna”) i niezastosowanie art. 96 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej; naruszenie art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 289 ze zm.), przy uznaniu, że w przypadku nabycia renty od 1 grudnia 1989 r., a następnie zmiany grupy inwalidzkiej z III na II, od 1 lipca 2002 r. rentę uznaje się za nabytą na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, a nie z ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin; naruszenie art. 2, 7 i 67 Konstytucji przez nieuwzględnienie przy rozstrzyganiu o prawach cywilnych ubezpieczonego podstawowych zasad porządku prawnego, w tym zasady ochrony praw nabytych; naruszenie art. 1 ust. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez niekorzystne dla skarżącego zawieszenie wypłaty świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia, mimo że z orzecznictwa ETPC, wskazanego w toku postępowania oraz w niniejszej skardze, wynika, że o ile częściowe zredukowanie wysokości wypłacanego świadczenia znajduje uzasadnienie, o tyle zupełne zawieszenie wypłacania świadczeń należy uznać za nieproporcjonalne, które to ustalenie powinno mieć znaczenie dla oceny konstytucyjności przepisów stanowiących podstawę orzekania; naruszenie art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez brak należytego „rozpoznania sprawy” przy rozstrzyganiu o prawach cywilnych przejawiający się w nieustosunkowaniu się Sądu pierwszej instancji do twierdzeń i zarzutów skarżącego dotyczących naruszenia jego praw gwarantowanych w Konstytucji i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Skarżący wniósł o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, wymagające zbadania zgodności z art. 2, 7 i 67 Konstytucji oraz art. 1 ust. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przepisów artykułów 95 i 96 ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim dopuszczają one zawieszenie wypłaty świadczenia z powodu

zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia, co prowadzi do zawieszenia świadczeń wynikających z praw nabytych przez skarżącego, które nie wynika z okoliczności leżącej po jego stronie, lecz ze zmiany przepisów, co stanowi naruszenie prawa do własności w rozumieniu Protokołu Dodatkowego do EKPCz, jak również jest niezgodne z zasadą ochrony praw nabytych; 2) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia, czy art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej w swoim brzmieniu zwalnia podmiot przepis ten stosujący od zbadania jego zgodności z przepisami o charakterze ponadustawowym, to jest Konstytucją i Europejską Konwencją Praw Człowieka i jej protokołami dodatkowymi, czy też ustalając ponownie prawo do świadczeń osoby ubezpieczonej z uwagi na przedłożone przez nią nowe dokumenty i podniesione nowe okoliczności dotyczące argumentacji prawnej, organ jest zobowiązany ustosunkować się do tych kwestii merytorycznie, a nie ograniczyć do wskazania braku nowych dowodów; 3) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona na co wskazuje przedstawione w jej treści orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarżący powołuje się na przesłankę wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., przedstawiając dwa istotne zagadnienia prawne oraz twierdząc, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Istotne zagadnienie prawne, to problem powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Inaczej rzecz ujmując, problem prawny przedstawiany w ramach wątpliwości interpretacyjnych wynikających z rozbieżnego orzecznictwa sądów bądź ujęty jako istotne zagadnienie prawne występuje w sprawie tylko wtedy, gdy od ocena prawna Sądu Najwyższego będzie miała wpływ na rozstrzygnięcie skargi kasacyjnej. Taka zaś zależność w niniejszej sprawie nie występuje.

Sąd drugiej instancji, oddalając apelację skarżącego, wyraźnie wskazał na odmienne motywy niż te, którymi kierował się Sąd pierwszej instancji. Mianowicie podstawę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji stanowił art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. Przepis ten pozwala na ponowne ustalenie prawa lub wysokości świadczeń, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub wysokość. W przypadku złożenia tego rodzaju wniosku organ rentowy rozpoznaje go w pierwszej kolejności w zakresie spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie - przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia nieuwzględnionych poprzednio okoliczności i w braku takich okoliczności odmawia ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że znaczenie zawartego w art. 114 ustawy zwrotu: „okoliczności” występuje w dwóch znaczeniach: 1) okoliczności faktycznych oraz 2) okoliczności sprawy. W tym drugim znaczeniu chodzi o ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustaleniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych (por. także wyrok Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNP 2004 nr 19,

poz. 341). Zatem Sąd, zgodnie z istotą tego swoistego „wznowienia postępowania”, nie oceniał merytorycznie zgłoszonego żądania, ale rozparzył je jedynie w kontekście art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, uznając, że nie przedłożono żadnych nowych dowodów ani też nie ujawniono żadnych nowych okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, od której wniesione odwołanie zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w K.. Przepis ten przełamuje zasadę wyrażoną w art. 365 § 1 k.p.c., zgodnie z którym orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. W sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego moc wiążąca prawomocnego wyroku odmawiającego prawa do świadczenia nie stoi na przeszkodzie ponownemu ustaleniu prawa do niego, skoro ustawodawca godzi się na ponowną ocenę prawa do świadczenia w oparciu o nowe dowody lub nowe okoliczności. Dla wszczęcia postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczenia wystarczające jest zaistnienie jednej z przesłanek wymienionych w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, tj. przedłożenie nowych dowodów lub ujawnienie okoliczności występujących przed wydaniem prawomocnej decyzji organu rentowego, a niebranych pod uwagę w uprzednim postępowaniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., III UK 115/13, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UZ 28/17).

W związku z powyższym podważenie wyroku sądu drugiej instancji opartego na art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, z powołaniem się na nieprzedłożenie nowych dowodów lub nieujawnienie „nowych” okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji mających wpływ na prawo lub wysokość świadczenia, nie może być skuteczne bez ujęcia tego przepisu w podstawach kasacyjnych. Rozpoznawana skarga kasacyjna nie została oparta na zarzucie naruszenia tego przepisu, a przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, po myśli art. 398¹³ § 1 k.p.c., jest związany nie tylko granicami zaskarżenia, ale również granicami jej podstaw. Oznacza to, że Sąd Najwyższy nie może zaskarżonego wyroku poddać kontroli z punktu widzenia naruszeń innych przepisów niż wskazane w podstawach. Z tego względu rozstrzygnięcie sformułowanego na kanwie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej istotnego zagadnienia prawnego nie będzie miało wpływu na wynik sprawy.

Z przytoczonych wyżej przyczyn również i istotne zagadnienie prawne dotyczące zbadania zgodności art. 96 i 96 ustawy emerytalnej z art. 2, 7 i 67 Konstytucji oraz art. 1 ust. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka nie występuje w niniejszej sprawie, bowiem przedstawiany problem odnosi się do *meritum* sprawy, a mianowicie, czy w świetle powołanych w skardze przepisów emerytalnych interpretowanych przez pryzmat Konstytucji i prawa europejskiego skarżący ma prawo do pobierania dwóch świadczeń w zbiegu. Jak wskazano wyżej, zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, brak przesłanek do tego „swoistego wznowienia” postępowania, nie pozwala na merytoryczne (ponowne) rozstrzygnięcie o prawie lub wysokości świadczenia.

Przedstawiona argumentacja prowadzi również do wniosku, że skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, gdyż w jej podstawach brak przepisu, który mógłby skutecznie podważyć wyrok Sądu drugiej instancji, a Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu sprawy w postępowaniu kasacyjnym nie może wyjść poza granice zaskarżenia i podstawy skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).